

's-Gravenhage, 29 juni 1999

Bij schrijven van 26 april 1999 (kenmerk VVM 99.1573/ND) heeft de Directeur Veterinaire, Voedings- en Milieuaangelegenheden het pakket beleidsmaatregelen mond- en klauwzeer (MKZ) voor commentaar doen toekomen aan de Raad voor dierenaangelegenheden.

Overleg in de Raad over genoemd pakket leidde tot de conclusie dat omtrent een aantal onderwerpen thans reeds het gezichtspunt van de Raad kan worden vastgesteld, maar dat omtrent andere onderwerpen de Raad zich nog nader wil beraden. Van de zijde van het Ministerie is te kennen gegeven dat tegen dit nadere beraad geen bezwaar bestaat, omdat een draaiboek, ook na de eerste afronding, voortdurend onderwerp blijft van evaluatie, actualisering, herziening en aanvulling (geheel in overeenstemming met hetgeen daaromtrent is opgemerkt in het advies van de Raad van 24 juni 1997).

A. Punten, waarover de Raad zich thans reeds wenst uit te spreken

Het dierenwelzijn komt slechts in paragraaf 3.8 van het maatregelenpakket expliciet aan de orde, en daar dan nog alleen indirect. Uit bepaalde voorgestelde maatregelen is echter af te leiden dat het welzijn van de dieren een rol heeft gespeeld in de besluitvorming, maar onduidelijk blijft welk gewicht daaraan wordt toegekend. Dit zou duidelijk aangegeven moeten worden, wellicht al in de Inleiding. Zal het welzijn van de dieren bij de bestrijding van MKZ een hoofdrol spelen, of wordt het daaraan volledig ondergeschikt gemaakt? De Raad is voornemens zich over deze vraag nog uitvoerig te beraden (zie punt B7). Het antwoord op deze vraag is bijvoorbeeld van belang voor de wijze waarop omgegaan wordt met wrakke dieren. Naar verwachting zullen er bij een uitbraak van MKZ meer wrakke dieren zijn dan normaal. Deze zullen door de vervoersverboden dikwijls niet vervoerd mogen worden en dus op het bedrijf gedood moeten worden. Als een veehouder echter verwacht dat al zijn dieren, in het kader van de ruiming van zijn bedrijf, binnenkort gedood zullen worden, zal hij wellicht twijfelen of hij nog vóór de ruiming een dierenarts zal laten komen om (tegen betaling) zijn wrakke dier(en) te laten euthanaseren. Deze twijfel kan leiden tot welzijnsproblemen voor de dieren.

Onder 3.5 wordt gesproken over het vasthouden van honden en katten als "een cosmetische maatregel". De Raad meent dat een dergelijke kwalificatie nooit van toepassing mag zijn op voorgenomen beleid. Absoluut duidelijk moet zijn wat gewenst en nodig is. Naar de mening van de Raad is het zeer gewenst dat honden en katten binnen worden gehouden om eventuele versleping tegen te gaan en om te voorkomen dat deze dieren gedood worden door mensen die ze niet op hun terrein willen hebben uit angst dat ze MKZ over kunnen brengen op dieren die bij hen op stal staan.

Onder 3.8 wordt gesproken over een opkoopregeling voor zeer jonge biggen. De Raad meent dat de opkoopregeling ook van toepassing verklaard zou moeten worden op wat oudere dieren. Het lijkt beter om deze maar zo snel mogelijk te doden en niet te wachten tot ze op hun slachtgewicht zijn, zodat er minder destructiemateriaal wordt aangeleverd, minder voer wordt verbruikt en minder compensatie aan de veehouder hoeft te worden betaald.

De Raad constateert een discrepantie tussen de tekst van paragraaf 3.2.1 (“klinisch zieke dieren worden door injectie met T61 gedood”) en van de tweede alinea van bijlage 3 (“klinisch zieke varkens worden met electrocutietangen gedood”). Ook wordt uit de tekst van paragraaf 1.6 niet duidelijk of het voorkomen van MKZ in buurlanden tot de *normale fase* behoort, danwel tot de *aandachtsfase* leidt.

De Raad zou graag zien dat het woord *geschoten* onder 3.2.3. wordt gewijzigd in *gedood* en het woord *pottenkijkers* onder 3.2.4 in *niet direct betrokkenen*.

De Raad herinnert tenslotte aan twee eerder naar voren gebrachte standpunten:

- a) Opkoopregelingen dienen tevoren bij alle veehouders bekend te zijn (bijvoorbeeld door ze in de draaiboeken op te nemen), teneinde paniekreacties in de eerste dagen van een uitbraak te voorkomen.
- b) Afspraken omtrent het gebruik van buitenlandse destructiecapaciteit dienen tevoren (in “vredesstijd”) te zijn gemaakt.

B. Punten waarover de Raad zich nader wil beraden

1. Zoals een vertegenwoordiger van het Ministerie van LNV zelf opmerkte, gaat dit maatregelenpakket met name over de uitroeiing van het MKZ-virus binnen enkele dagen, hooguit weken, nadat de diagnose is gesteld. De Raad meent echter dat er ook nagedacht dient te worden over de bestrijdingsmaatregelen, die getroffen moeten worden indien het niet gelukt is om het MKZ-virus in die korte tijd uit te roeien.
2. Onduidelijk is wat er bij een uitbraak dient te gebeuren met de dieren die niet op de huiskavel staan of onderweg zijn. Wat dient er te gebeuren met de dieren die bij de uitbraak in een weide staan die ver van de boerderij of de stal af ligt? Wat te doen met de dieren die bij de uitbraak op exportplaatsen staan of in een vrachtwagen op weg zijn naar een ander gebied binnen Nederland of naar een gebied in het buitenland? Het zal niet altijd verantwoord zijn deze dieren dagen, laat staan weken, te houden op plekken die totaal niet uitgerust zijn om dieren te herbergen. Het zal daarbij ook niet altijd mogelijk zijn deze dieren gelijk te doden omdat de dodingscapaciteit waarschijnlijk geheel ingezet zal moeten worden voor dieren op bedrijven die dicht bij de besmettingsbron liggen.
3. Dieren in dierentuinen en safari-parken worden niet gevaccineerd tegen MKZ en ook zij kunnen met MKZ besmet raken of in een gebied liggen dat geruimd dient te worden. Hetzelfde geldt voor de wilde dieren in natuurgebieden. De Raad meent dat nog nader overleg nodig is om te onderzoeken of voor deze dieren dezelfde regels dienen te gelden als voor de dieren die als landbouwhuisdier worden gehouden. Wat zeggen de Richtlijnen over deze dieren en wat is gewenst?
4. De Raad wil zich nader beraden over de bovenaan pag. 11 aangeduide problematiek van hoogdrachtige schapen (en van schapen met jonge lammeren), die opgestald moeten worden terwijl er geen plek is.
5. In bijlage 2 wordt aangegeven dat ook het vervoer van pluimvee, met name de eerste 72 uur aan sterke beperkingen onderhevig zal zijn. Gelet op het feit dat veel pluimvee op

gespecialiseerde bedrijven wordt gehouden en via gespecialiseerd vervoer wordt getransporteerd, meent de Raad dat nader bekeken dient te worden of de pluimveesector door deze strikte vervoersverboden bij een MKZ-uitbraak niet onnodig zwaar getroffen wordt.

6. De Raad wil overleggen over de samenstelling van de groep veterinaire epidemiologen. Zijn deze niet teveel afkomstig uit een wetenschappelijke setting? Moeten er ook beleidsepidemiologen en wellicht andere deskundigen aan worden toegevoegd?
7. De Raad wil een principiële discussie aangaan over te hanteren uitgangspunten voor de beperking van de aantasting van het dierenwelzijn in de verschillende fasen van een MKZ-uitbraak, mede om handvaten te bieden aan de werkzaamheden van een dan opererende Commissie van Toezicht.
8. Onder 3.7.2 wordt aangegeven dat geënte dieren gemerkt moeten worden. Vervolgens wordt aangegeven wat de problemen van de verschillende merkmethode zijn. Er wordt echter niet aangegeven welke methode de voorkeur geniet. De Raad is van mening dat dat alsnog moet gebeuren. Hetzelfde geldt voor de dodingscapaciteit in paragraaf 3.9.4. Hier wordt een klemmend probleem gesignaleerd, maar er wordt geen oplossing geboden.
9. Onder 3.6 wordt voor het preventief ruimen een gebied met een straal van 1 km rond het besmette bedrijf aangewezen. Overwogen moet worden dit gebied te verruimen. Het aldus “leegrijden” van een regio stuit echter op veel bezwaren, zoals het ontbreken van een Brusselse vergoedingsregeling, de beperkte dodingscapaciteit en het ethische probleem van het doden en vernietigen van grote aantallen gezonde dieren.